

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתה

ערב שבת-קודש
פרשת ויגש
ח' בטבת ה'תש"ע

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

להתחיל ערבית כך, שיגיעו בשעה זו לקריאת-שמע,
ולפחות - שיסיימו בשעה זו תפילת ערבית, ויקראו
אז קריאת-שמע בזמנה.

יום שישי,
ט"ו בטבת

יום חמישי בלילה - אור ליום שישי: סוף זמן
קידוש-לבנה (לכתחילה) עד השעה 19:21 בלילה.

שהרי תמיד יש כאלה שקשה עליהם התענית, ואכן במוצאי
תעניות התפלל הרבי ערבית די מוקדם. אך מאידך אין להקדים
ללא צורך, וראה במטה-אפרים סי' תר"ב סכ"ט.

תהילים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד
תירחא דציבורא |או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא-
בזה| אי-אפשר לפעול זאת - על-כל-פנים יהרהרו
במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא
ליבא בעי' - ובפרט עניינים הקשורים בתשובה,
ש"עיקר התשובה בלב" - הרי "מחשבה טובה, הקב"ה
מצרפה למעשה"³¹.

צאת הכוכבים בתל-אביב: 5:13.
תפילת ערבית: אם קשה לציבור להמתין³², יש

(31) לקוטי-שיחות כרך כ' עמ' 352, וש"נ (וחבל שככל הידוע
טרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אנ"ש (מלבד הצפייה
במאות-קודש מדברי הרבי במקום שאפשר).
(32) כמובן, אין לאחר תפילת ערבית משך-זמן לאחר צה"כ,

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ח' בטבת ה'תשע"ט – ט"ו בטבת ה'תשע"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ח' בטבת	הלכות שאר אבות הטומאות פרק ו-ח.	ה' אישות פרק יג.	מ"ע צז.
ש"ק	ט' בטבת	פרק ט-יא.	פרק יד.	מ"ע צז.
א'	י' בטבת	פרק יב-יד.	פרק טו.	מ"ע קה.
ב'	י"א בטבת	פרק טו-יז.	פרק טז.	מ"ע קה.
ג'	י"ב בטבת	פרק יח-כ.	פרק יז.	מ"ע צח.
ד'	י"ג בטבת	הלכות טומאת אוכלין... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יח.	מ"ע צח.
ה'	י"ד בטבת	פרק ד-ו.	פרק יט.	מ"ע צח.
ו'	ט"ו בטבת	פרק ז-ט.	פרק כ.	מ"ע צח.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחרות***		זמן צינית ותפילין	זמן זריחה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ח' בטבת	4:33	5:21	5:44	6:45	9:10	11:41	12:11	4:42.4	5:09
ש"ק, ט' בטבת	4:33	5:22	5:44	6:46	9:10	11:41	12:11	4:43.0	5:10
א', י' בטבת	4:34	5:22	5:45	6:46	9:11	11:42	12:12	4:43.6	5:10
ב', י"א בטבת	4:34	5:23	5:45	6:46	9:11	11:42	12:12	4:44.3	5:11
ג', י"ב בטבת	4:35	5:23	5:46	6:47	9:12	11:43	12:13	4:44.9	5:11
ד', י"ג בטבת	4:35	5:23	5:46	6:47	9:12	11:43	12:13	4:45.6	5:12
ה', י"ד בטבת	4:35	5:24	5:46	6:47	9:12	11:44	12:14	4:46.3	5:13
ו', ט"ו בטבת	4:36	5:24	5:47	6:48	9:11	11:44	12:14	4:47.1	5:14

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ו בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ו שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
ויגש	4:06	5:22	4:20	5:23	4:09	5:21	4:25	5:26
ויחי	4:11	5:27	4:25	5:28	4:14	5:26	4:29	5:30

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו-המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרנוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

תפילת מנחה:

"בשעה מאוחרת"²⁸. סדרה: וידבר וקטורת, אנא בכוח, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'ויחל' כבשחרית לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטיח, ואין אומרים לאחריה חצי קדיש. מפטיחים 'דרשו ה' בהימצאו' (ישעיה נהו, ג נו, ח), ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש, תפילת שמונה-עשרה²⁹.

במנחה אומר גם היחיד 'ענגו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע". אם שכח (וכבר אמר שם ה' דסיום הברכה), אומר בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור', קודם 'יהיו לרצון' האחרון. הש"ץ אומר כבשחרית בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'.

הנוהגים נשיאת-כפיים בכל יום, נושאים כפיהם גם בתפילה זו³⁰, רק אם התפילה היא לאחר פלג המנחה (היום באזור המרכז: 3:44). וכשאין נושאים כפיים, אומר הש"ץ ברכת כוהנים. תחנון, 'אבינו מלכנו', קדיש תקבל, עלינו, קדיש יתום, אל תירא, אך צדיקים²⁹.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנהיג מחדש את המנהג הישן (שמקורו במשנה), לומר 'דברי כיבושין' אחרי מנחה דתענית-ציבור: "כדאי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור

28 ספר-המנהגים עמ' 48 ובהערה (מלקוטי-דבורים כרך א עמ' 216. ושם: "לא אחרי השקיעה, אלא בשעות המאוחרות, למשל בשעה 8 בשבעה-עשר בתמוז ובשעה 7 בתשעה באב" והוא לערך עד כחצי שעה לפני השקיעה שם). וזאת ע"פ הגמ' (תענית כו, סע"ב. הובאה להלכה בשו"ע אדמו"ר סי' קכט ס"א), שבתעניות "שאין בהן נעילה" נוהגים להתפלל מנחה רק "סמוך לשקיעת החמה".

29 לוח כולל-חב"ד. 30 שם (שלא כמנהגי סידי פולין וכו' בארה"ק כיום שאינם נ"כ כלל בתפילה זו - לוח 'דבר בעיתו'! מסתבר שנמנעו מזה כיוון שרגילים להתפלל מנחה באיחור. וע' כף-החיים שם ס"ק ד). ולכאורה יש להוהיגם כך להקפיד עכ"פ כהספדים שלא לישא כפיים אלא תוך חצי שעה שלפני השקיעה (כף-החיים שם ס"ק ז, ע"פ הב"ח, שיהו פני 'סמוך' שבגמ' הנ"ל, ע"ד "סמוך למנחה". וראה ילקוטי-יוסף ח"ה - מועדים עמ' 550 וש"ג, ונטעני-גריאל הל' ב'יך-מצרים פי"ג ס"ו וש"ט), ולא כהאשכנזים המקילין מפלג המנחה ואילך. כן הובאו בספרים הנ"ל שם דעות אודות אמירת הש"ץ או"א ברכנו לפני הזמן הראוי לנ"כ, ולכאורה בזה אין להקפיד כ"כ, ראה בשו"ע אדה"ו סו"ס קכט מהרמ"א שם.

קראו לתורה מי שאינו מתענה, וצר לו להודיע מפני חילול השם - יעלה²².

את הפסוקים: "שוב מחרון אפך...", "ה' ה' אל-רחום... ונקח", "וסלחת לעווננו" - אומר הציבור בקול רם ורק לאחר שסיים הציבור אומרם הקורא בתורה²³. הרבי, כשעלה לתורה, התחיל לאומרם יחד עם הציבור²⁴.

בקריאת הפסוק "ויקרא בשם ה'", יש להפסיק מעט בין 'בשם' ל"ה" כי בפסוק מופיע תחת המלה "בשם" טעם מפסיק, הטעם 'טיפחא'²⁵.

שיעורי תורה: לכאורה יש מקום (לנוהגים בכיו"ב) ללמוד היום מעניינא דיומא בתנ"ך (מלכים-ב, כה, א-ג. ירמיה לט, א, נב, ד-ה. יחזקאל כד)²⁶.

צדקה: בימי התעניות נוהגים לתת לצדקה לפני תפילת מנחה 'אגרא דתעניתא', ויש נותנים לפי עלות הסעודות שהיו אוכלים היום²⁷.

שא"כ יאכלו כרגיל.

22 לוח כולל-חב"ד ד' צום גדליה, ממשנה-ברורה סי' תקס"ו סוף ס"ק כא ושו"ת מנחת-אלעזר ח"ב סי' עד.

23 שערי-אפרים שער ח סעיף קז.

24 וסיים עם הש"ץ, 'התקשרות' גיליון מ ס"ע 18. ודלא כמ"ש בשערי-אפרים שם, שאומר רק עם הש"ץ.

25 לוח כולל-חב"ד, צום גדליה. ולהעיר, שמהפסק-טעמים זה (בניגוד לפסוקים שבהם קרא אברהם בשם ה', שם אין הפסק בין 'בשם' ל"ה") הוכיח הראב"ע (לגיל לגיט) שהפירוש הוא

שה' קרא, וכ"ד החזקוני, הספורנו ועוד, ואילו התרגומים, רש"י (לפי הרא"ם) והאברבנאל פירשו שמשנה קרא (ע' בתורה

שלימה עה"פ). וכבר כתב הרבי, שחייבים לקרוא בתורה בדיוק לפי טעמי-המקרא אף אם אינם מתאימים לפשט הפסוק

(לקוטי-שיחות כרך טו עמ' 572). אמנם באבדורהם 'סדר תפילות התעניות ופירושו' (בדפוס ירושלים תשכ"ג ס"ע רנא)

כתב זאת בקשר לתפילה, וסיים 'ורוב ההמון טועים בזה'. ולמעשה לפי הנהוג, כשאומרים 'אל מלך' מסיים הש"ץ 'בשם ה' בהפסק בין 'בשם' ל"ה", כי שם מובא הפסוק עצמו, ואילו

כשאומרים 'אל אך אפיים' מסיים 'בשם ה' (ושם נאמר) ללא הפסק, כי שם נוגע רק תוכן הפסוק. וכן נהג הרבי כש"ץ.

26 ע"פ המובא בספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63 בקשר ל"ז בתמוז ות"ב.

27 והטעם, כדאיתא בספרים [מטה-משה ס' תשנ"ו, אליה רבה ס' תקס"ו ס"ק ב] שביום התענית יש ליתן סכום הסעודות לצדקה, כדי שמה שאינו אוכל ושותה באותו יום אכן יעלה לקדושה ממש - 'שערי המועדים' אדר, עמ' קמה.

"חומת אש" אינה סתירה ל"פרזות תשב"

כאשר יהודי מדוד ומוגבל ב"חומת אש סביב", אזי פועל בכל ענייניו הגשמיים שיהיו באופן של "פרזות תשב ירושלים" • בכל הקשור למוסדות חינוך על טהרת הקודש צריך להיות "ופרצת" בכמות ואיכות התלמידים, ואז יבוא גם "ופרצת" בכיסוי החובות • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ועל דרך שמצינו בגמרא לגבי ארץ-ישראל, שנקראת "ארץ הצבי", "מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו, אף ארץ-ישראל בזמן שיושבין עליה רוחא כו", היינו, שכאשר ההנהגה היא באופן של "ופרצת", אזי מכיל השטח הגשמי כמה פעמים ככה (כשם שהעור מכיל כמות של בשר גדולה יותר ממנו), אף שמצד המדידה וההגבלה אין לזה מקום בהבנה והשגה. ועל דרך זה מובן בנוגע לבני-ישראל שעליהם נאמר* "כי יהיו אתם ארץ חפץ", שזהו גם ענינו של "צבי", מלשון "צבי וחמיד ורגיג" – שכאשר מרכיב בבשר, אזי בדרך ממילא מיתוסף גם בעור באופן שלמעלה מן ההגדרות.

ב. ובפרטיות יותר:

החילוק בין בשר ועור כפשוטם הוא – שכשר

- 1) סי"ב ואילך (לעיל ס"ע 142 ואילך).
- 2) יוצא כה, יד.
- 3) שבת קיח, סע"א.
- 4) משלי, ו, כג.
- 5) ראה פתיחת דא"כ"ר ב'כפי' יפה ענף שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפי' קה"ע שם. המשך הער"ב ח"ג ע' א'שכב. סה"מ תרפ"ט ע' 176. וש"נ.
- 6) גיטין נז, א. וראה גם כתובות קיב, א.
- 7) דניאל יא, טד"מא.
- 8) מלאכי ג, יב. וראה כש"ט (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סנ"ז. וש"נ (נעתק ב"היום יום" זו אייר).
- 9) נוסח "אקדמות" לחג השבועות.

/ א"ל מלך / זכור רחמיך¹⁴ / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית ראשונים / שמע קולנו¹⁵ / הרשענו ופשענו¹⁶ / משיח צדקך / א"ל רחום שמך / עננו ה' / עננו / מי שענה לאברהם / רחמנא דעני¹⁷ / אבינו מלכנו הארוך¹⁸, וכו': 'ברך עלינו שנה טובה'; 'זכרנו ל... / ולא 'זכרנו בספר'¹⁹ / ואנחנו לא נדע / הצי קדיש.

קריאת התורה:

קוראים 'ויחל' בשחרית ובמנחה גם אם יש רק שלושה מתענים²⁰.

מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה²¹.

סליחות הנדפסות – חוזרים חלק מחרוזת הראשון בין חרוז לחברו" ורק בסוף הפיוט חוזרים את כל החרוז הראשון (הערה 4 ב'ליקוט טעמים ומקורות' הנ"ל), אך במראות-קודש מעשרה בטבת תשמ"ט ברור שהרבי חזר את כל החרוז הראשון בין בית לבית.

14) סידור תהילת ה' עמ' 347. וצ"ל בו "פקדנו בישועתך" בלא ו', כפפסוק, וכן נדפס בסליחות – מנהג חב"ד.

15) פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד הפסוק 'אל תעזבוני ולא עד בכלל. אחרי 'אתה תענה, ה' אלוקיני' סוגרים הארון.

16) מדלגים "א"א... אשמנו... סרגנו... " כיוון שכבר אמרו זאת בנוסח התפילה.

17) במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן תפילה זו בסיום הסליחות (ספר-הנינונים, ניגון רמז). לפעמים החל הרבי לנגן זאת מהבבא השניה (בתנועת שמחה) של הניגון (ידיוקנו של חסיד, עמ' קנ – יומן הרה"ח רצ"ח וקאנובורג ז"ל מליל א' דסליחות תש"כ).

18) כולו יחידו ש"ץ וקהל מתחילה ועד סוף. במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן: "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה" (ספר-הנינונים, ניגון ו).

בסידורי תורה-אור ותהילת ה', ובשנים האחרונות גם במחזור השלם, נדפס: **זְכוּת**, וכ"ה בלוח התיקון לסידור תו"א, נ"י.

תש"א. ואילו במחזור השלם מהשנים תשל"ג-ה: **זְכוּת**. וראה סידור 'עבודת ישראל' עמ' 110, ערך השלם ערך ז' א' בסופו, ועוד.

19) ספר-המנהגים עמ' 45. וראה אג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ב עמ' קסג. קובץ 'גדיל תורה' ברובקין, גליון נח עמ' קלו.

20) ספר-המנהגים שם. וש"נ.

21) שו"ע סי' תקס"ו ס"ו בשם יש מי שאומר, והובא למעשה בשו"ת צמח-צדק (שער המילואים ח"א סי' י, ובמהדורת תשנ"ד א"ח סי' קז). במשנ"ב ס"ק כ הביא מסידור דרך-החיים דה"ה למי שאין בדעתו להשלים התענית, ויש מקילין בזה (שערי-אפרים ש"א ס"ט רק במקום צורך גדול, ובשו"ת שוואל-ומשיב תנינא ח"ב נח ושו"ת אפרקסתא-דעניא סי' עז מקילין בכלל, ולכאורה כן פשוט משי"ת צמח-צדק הנ"ל המביא לציון גם 'ז' שאכלו פחות מכשעיר" שהרי מדובר

אומרים אותן בעמידה¹⁰, ובמיוחד: אשמנו, י"ג מידות, שמע קולנו, וכן אבינו מלכנו.

המנהג לאומרון אחרי שמונה-עשרה, בסדר דלהלך¹¹:

אשמנו / א"ל ארך אפים / נפילת אפיים / כי עם ה' / כרחם / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אוכרה / א"ל מלך¹² / אלקים באו גויים / כרחם / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אבן הראשה / א"ל מלך / אבותי כי בטחו¹³

כדלהלן:

"ימי הסליחות של שנת תשי"ד היו בתוך שבעת ימי המשתה שלי. במוצש"ק סליחות, לפני אמירת הסליחות אמר לי כ"ק אדמו"ר: כל הסליחות תאמר בביהכ"ס ביחד עם הציבור, אבל כשניגע לתחנון [כנראה הכוונה ל"יאמר דוד... יבשו רגעי"] אז תצא מבית הכנסת בכדי לאפשר לציבור לומר תחנון, ואתה לא תאמר, וכשיגמרו התחנון תוכל לחזור לביהכ"ס ולהמשיך אמירת הסליחות עם הקהל, וכן נהגו אח"כ כל השנים...". (הרה"ח ר"ל ש' גרונר). ולכאורה ה"ה לסליחות דת"צ, אלא שכאן אין 'תחנון' בתוך הסליחות' וא"צ לצאת, וה"ה לבעל ברית (את התחנון הרגיל אין אומרים אז, ראה בהשלמות ה'דברי נחמיה' לשו"ע רבינו סי' קלא ס"ז – במהדורת השו"ע הישנה ח"א עמ' 357 ובחדשה ח"ד עמ' תכה).

לענין 'אבינו מלכנו', חידש הרבי שאמירתו תלויה בתחנון ('אוצר מנהגי חב"ד' אלו"ת-שירי עמ' ל, משיחת ו' תשרי תשל"ה. וכן נדפס בסידורי תהילת ה' משנת תשל"ח ואילך בשוליהגליון לפני 'למנצח יענן'. וצ"ע שבשיחות-קודש **תש"מ** ח"א עמ' 865 מסופר, שבצום גדליה תש"מ ה' חתן במניין של הרבי ולכן לא אמרו סליחות, וכשעמדו לומר קדיש אחר שמו"ע הורה הרבי לומר 'אבינו מלכנו', עיי"ש. ואולי היתה זו הוראת-שעה. ראה גם 'אוצר' שם עמ' קס"ט. 'התקשרות' גליון שלא עמ' 18.

10) מובא מס' קיצור של"ה.

11) ע"פ לוח כולל-חב"ד, ספר-המנהגים עמ' 53, וליקוט טעמים ומקורות' מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנדפס בסוף 'סדר הסליחות על-פי מנהג חב"ד'.

12) בסידור 'תורה אור' עמ' 372. בסליחות דשני וחמישי, תענית ציבור וכו' – נדפס בו **כמו שהודעת**, וכן צולם בסידורי תהלת ה' הישנים (וכ"ה בסליחות שבסידורים: סידור ונציא רפ"ד (סה"ב), סידור הארז"ל לר' אשר (ק,א), יעב"א, עבודת ישראל ואוצר התפילות). ואילו במחזור השלם וב'סליחות – מנהג חב"ד' (כבסידור הארז"ל לרש"י מרשקוב (קד,א)), נדפס תמיד **"כהודעת"**. בגליונות קודמים של לוח זה כתבנו לתקן זאת גם בסליחות שבסידורים, וכן נוקטן בסידורי 'תהלת ה' החדשים בהוצאת קה"ת ארה"ק, אך העירונו שבהקלטות מתפילת הרבי בסליחות לעשרה בטבת ניתן לשמוע בבירור "כמו שהודעת" (התת הש"ץ) במטטא רבינו ניכרת למדי), ויש לבדוק בשאר התעניות, ובפרט בצום גדליה – שפרטיו, כדברי הרבי, נלמדו מסדר שאר התעניות, ובכלל-זאת נדפס בו 'כהודעת'.

13) פיוט מסוג 'זמון'. בסוף 'זמון' 'ברובם המכריע של

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת ויגש

ט' בטבת

שחרית. קריאת התורה: לשלישי, מסיימים: "ותחי רוח יעקב אביהם" (מה, כז),¹ לרביעי: "איתו מצרימה" (מו, ז), לחמישי: "הבאה מצרימה, שבעים" (מו, כז).²

יום ראשון

עשרה בטבת

תענית ציבור³.

מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד השחר⁴. השוכב לישון ובדעתו להשכים לאכול או לשתות, יתנה בפירוש לפני השינה שיוכל לאכול או לשתות. ואם רגיל לשתות בקומו, אין צריך להתנות לשתיה⁵.

(1) לקוטי שיחות כרך ל עמ' 224 ואילך.

(2) כך קרא הבעל קורא אצל הרבי, הרה"ח ר' מרדכי שוסטרעמאן ע"ה, כנדפס בחומש 'תורה תמימה' (ההפסקים) וכד' הנדפסים שם הם כמנהג ישראל ברוסיה בשעתו. בחומש זה השתמש הרבי לשמיעת קרה"ת וקריאת ההפטרות), וכ"ה בחומשים הרגילים ובס' חת"ת.

(3) יום זה הוא התחלת המצור על ירושלים, שהוא המקור לכל הצרות והגלות, ולכן ישנה בו חומרא לגבי שאר הצומות (ראה לקוטי שיחות כרך כה עמ' 267. כך ט"ו עמ' 420 הערה 78 וש"ט). ומידה טובה מרובה, שכן הוא גם בנוגע לחלק הטוב ד"אתהפכא חשוכא לנהורא" דיום זה, הן העניין המשותף בכל הצומות, והן העניין הטוב שבמאורע הפרטי דעשרה בטבת, 'סמך' מלשון 'סומך נופלים', שמודגשים בעשרה בטבת יותר מאשר בשאר הצומות - לקוטי שיחות כרך כה עמ' 464.

(4) בחתן בו' ימי המשתה (ואף ביום חופתו) אף שאין אומרים תחנון, אומרים סליחות ויודיו כרגיל. וי"א שהחתן ובעל הברית עצמם לא יאמרו סליחות (ראה השלמה לשר"ע אדה"י סי' קלא סי"ז, נדפסה בסוף ח"א עמ' 357). אמנם היתה בזה הוראה

וסדר זה הוא גם למטה מטה, אפילו בחושך הכפול של זמן הגלות - שכדי לפעול "ופרצת" בגשמיות כאופן הכי גדול, צריך להיות תחילה "ופרצת" בפנימיות העניינים, דהיינו, בלימוד התורה, ובאופן ש"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹⁷, שזהו הטעם ש"תלמוד תורה כנגד כולם" (כמו שכתב הרמב"ם¹⁸), וכאשר ישנו עניין "ופרצת" ב"בשר", "אכלו בשרא שמינא כי רבא", ועל אחת כמה וכמה בלימוד פנימיות התורה, שזהו החיות שב"בשר" - אזי בדרך ממילא יפעלו עניין "ופרצת" גם בגשמיות, כדרכו של "צביו", שישנו גם אצל בני ישראל.

ועל-פי זה מובן, שכאשר מדובר אודות "ופרצת", אין להמתין ולעכב את ההוספה בפנימיות העניינים, בלימוד התורה וב"העמידו תלמידים"¹⁹, עד שיהיה "ופרצת" בחשבון הבנק... אלא הסדר אצל בני ישראל הוא - שמתחילים ב"ופרצת" בנוגע לריבוי תלמידים בכמות, ו"ופרצת" בנוגע לריבוי תלמידים באיכות, ועל-ידי זה פועלים פריצה ("דורכברעכן") שיומשך להיות "ופרצת" גם בגשמיות,

וכאמור, באופן ד"לוו עלי . . ואני פורע", "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"²⁰, וכפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר היה אומר מזמן לזמן²¹: "הגדושה" (בגימ'ל), היינו, שלא מספיק כפי שהיא "מלאה" "פתוחה" ו"רחבה", אלא גם כפי שהיא "גדושה", למעלה מן המדה - שזהו על דרך עניין "ופרצת".

- לשון זה ("מידו המלאה כו") נאמר בברכת המזון, דהיינו, בנוגע להשפעות בגשמיות. אבל, אצל בני ישראל הסדר הוא שקודם ההליכה לעסוק בצרכיו וענייניו הגשמיים, הולך יהודי "מבית הכנסת לבית המדרש", שכן, כדי לפעול ההמשכה "מידו . . הגדושה" בעניינים גשמיים כפשוטם, הרי זה תלוי בכך שפועל "ופרצת" בעבודתו בלימוד התורה וקיום המצוות, שעל זה אמרו²² "הכל בידו

הוא עניין פנימי, ועור הוא עניין חיצוני. והנה, כאשר מדובר אודות מוסדות חינוך על טהרת הקודש, הרי גם ה"בשר" וגם ה"עור" שניהם קודש.

וכמו כן בנוגע לב' העניינים ישכר וזבולון, הרי הן ישכר שיושב על התורה ועל העבודה ואינו עוסק בפרקמטיא, והן זבולון שעוסק בפרקמטיא ורק קובע עתים לתורה, שניהם "שבטי יי"ה"¹⁰.

אמנם, זבולון צריך לידע שהוא בבחינת "עור", שאף שיש צורך בו בשביל להגן על הבשר, "למחסה ולמסתור מזרם וממטר"¹¹, מכל מקום, העיקר הוא פנימיות העניין שהוא ה"בשר", שזהו עניין לימוד התורה, כמו שכתוב¹² "לכו לחמו בלחמי", ו"אכלו בשרא שמינא כי רבא"¹³, שזהו ענינו של ישכר.

והסדר כזה - לאו דווקא באופן שתחילה צריכים לעסוק ב"עור", ואחר כך יכניסו בו "בשר", אלא יכול להיות גם סדר הפוך, ואדרבה, בעניין זה הוא החידוש של בני ישראל, ארץ ישראל ותורת ישראל - היפך סדר העולם¹⁴:

סדר העולם הוא - שאי אפשר להתעסק בהוצאה לפני שישנה ההכנסה שעל-ידו יוכל לכסות את ההוצאה; אבל הסדר בתורה הוא להיפך - כדאיאת בגמרא¹⁵ "אמר הקב"ה לישראל, בני, לוו עלי . . ואני פורע", "כל מזונותיו של אדם קצובים לו . . חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יום טוב והוצאת בניו לתלמוד תורה . . אם הוסיף מוסיפין לו".

והיינו, שבכל העניינים הקשורים עם חינוך ומוסדות חינוך על טהרת הקודש - "הוצאת בניו לתלמוד תורה", וקשור גם עם "הוצאת שבת", שהרי תלמידי חכם אקרי שבת¹⁶ - הסדר הוא, שתחילה מיתוסף ב"בשר", בפנימיות העניינים, ובדרך ממילא הנה מבלי הבט על הכמות שיש בעור כדי להכיל, מיתוסף גם ב"עור", כיון ש"אני פורע", אם זה רק באופן ד"לוו עלי".

(10) תהלים קכב, ד.

(11) ישעי' ד, ו.

(12) משלי ט, ה. וראה ברכות נו, סע"א. ועוד.

(13) ב"ב כב, א ובפרש"י.

(14) הבבא לקמן - ראה גם תו"מ ח"ג ע' 204 ואילך.

(15) ביצה טו, סע"ב ואילך.

(16) ראה זח"ג כט, א. ועוד. וראה גם ברכות מז, סע"ב. ועוד.

יוד"ר, יב.

עלות השחר בתל-אביב: 4:28.

קטנים שיש בהם דעת להתאבל על ירושלים, מאכילים אותם מאכלים פשוטים, ולא יאכלו מעדנים⁶.

שחרית: הציבור אומר 'עננו' רק במנחה, אבל הש"ץ אומר 'עננו' גם בשחרית (בחזרת הש"ץ) בברכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל ישראל' לברכת 'רפאנו', "אם יש בבית-הכנסת אף רק שלושה מתענים"⁷. ואם אין, אומרו ב'שומע תפילה'⁸. סליחות:

עמ' עה איתא, שגם לפי האוסרים זאת בכלל על-פי הזוהר, מותר לכל הדיעות באם עושה זאת לרפואה, לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בזה.

(6) ראה משנ"ב סי' תקנ"ט ס"ק ה, כף החיים שם ס"ק ט ונטע"י גבריאל בין-המצרים (ח"א) פ"ו עמ' סח, וש"י.

(7) ספר-המנהגים עמ' 45, וש"י לפסקי דינים לאדמו"ר הצמח"צדק א"ח סי' תקס"ו ולשו"ת שלו שער המילואים ס"ח. בשו"ת שם דן לומר ענו אף בלא "שבעה שאכלו פחות מכשיעור" האמורים שם, ובפסקי-דינים (שנכתב אח"כ) הורה כן למעשה, ואף באג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו חט"ז עמ' שיג ובהגהותיו ללוח כולל-חב"ד תשט"ז (ראה לוח זה ביום תענית אסתר) מעתיק הרבי רק 'ג' מתענים" ללא איזכור ה"שבעה שאכלו" כלל (וכן הורה בעל תה"ד - הובא בס' לקט-יושר] (וראה 'התקשרות' גיליון לג עמ' 18).

(8) משנה-בבב"ב סי' תקס"ו ס"ק יג.

(9) סידור תהלות ה' (הישן) עמ' 356. ה'סליחות' שם (צילום מסידור 'תורה אור') מתחילות בסלח לנו', א"ל ארך אפים' (וראה התיקון בסידורים אלו עמ' 344 על הנדפס בס' תו"א בעבר, עד כולל מהדורת תשמ"ז עמ' 372). אולם לפי מנהגו הן נאמרות בהשמטות המתחייבות מהוראות רבותינו נשיאנו, כמבואר בס' המנהגים עמ' 52. וראה בסידור תהלות ה' החדש.

אם חלה ברית-מילה היום, כשהמילה בשחרית במניין זה, ואף בחתן בו' ימי המשתה (ואף ביום חופתו) אף שאין אומרים תחנון, אומרים סליחות ויודיו כרגיל. וי"א שהחתן ובעל הברית עצמם לא יאמרו סליחות (ראה השלמה לשר"ע אדה"י סי' קלא סי"ז, נדפסה בסוף ח"א עמ' 357). אמנם היתה בזה הוראה

פרשת ויגש

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני... ואל יחר אפך בעבדך (מד, יח)

"יוסף" - מסמל לימוד תורה, 'תלמוד'.

"יהודה" - מסמל קיום מצוות, 'מעשה'.

"ויגש אליו יהודה" - יהודה ('מעשה') ניגש אל יוסף ('תלמוד') כדי לקבל ממנו השפעה, שהרי תלמוד נעלה ממעשה, כמאמר רז"ל (קידושין מ) "גדול תלמוד, שמביא לידי מעשה".

"ויאמר בי אדוני" - תומשך בי השפעתו של יוסף.

אולם רק עתה (בזמן עבודת הביורורים) תלמוד גדול; אבל לעתיד-לבוא, בזמן ביאת המשיח (גמר ושלמות עבודת הביורורים) תתגלה מעלת המעשה ויהיה מעשה גדול - בבחינת "סוף מעשה במחשבה תחילה".

לכן לעתיד-לבוא מלך המשיח יהיה משבט יהודה דווקא, לא משבט יוסף.

(ספר המאמרים תרצ"ט, עמ' 191)

* * *

מפרש הרב המגיד ממעזריטש:

אדם המתפלל לה' ומבקש על מילוי צרכיו הגשמיים, יהיה עיקר כוונתו שימלא הקב"ה את בקשתו למענו יתברך, שתימשך ברכה והשפעה לחלק הבורא הנמצא בתוכו. תפילה כזו מתקבלת ואין השטן מקטרג עליה, שהרי כוונת המתפלל היא לשם-שמים.

זהו שרמז הכתוב:

"ויגש אליו יהודה" - כשיהודי ('יהודה') ניגש אל ה' ועומד לפניו בתפילה,

"ויאמר בי אדוני" - עליו לכוון שיש בתוכו ('בי') חלק של 'אדוני': נפש אלוהית שהיא "חלק אלוהי", ולמענה הוא מבקש ומתפלל. אזי,

"ואל יחר אפך בעבדך" - כי לא יקטרגו על תפילתו.

(אור-תורה בראשית, דף י"ט ע"ב)

* * *

"ויגש אליו יהודה" - כשיהודי ניגש אל 'יוסף הצדיק' שבדורו לקבל ברכתו,

"ויאמר בי אדוני" - תחילה הוא מבקש שתיכנס בו השפעתו הרוחנית של הצדיק, דבר המביא לידי קירוב וייחוד מסויים בינו לבין הצדיק. רק לאחר מכן,

"ידבר נא עבדך דבר" - הוא מבקש ברכה לעצמו בענייניו הפרטיים. אולם גם לאחר התקרבות זו עדיין

הוא מרגיש את מיעוט ערכו לגבי הצדיק. לכן הוא ממשיך,

"ואל יחר אפך בעבדך" - על שהוא מבזבז זמנו של הצדיק ומטרידו בענייניו הפרטיים שהם בבחינת חסרי ערך לגבי הצדיק,

"כי כמוך כפרעה" - 'פרעה' רומז למידת מלכותו יתברך (ראה זוהר חלק ב' לד), וצדיקים רומים לבוראם; כשם שהקב"ה הוא תכלית הטוב והחסד והוא סובל את כל בריותיו, כן גם הצדיק.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת ויגש תשי"א. תורת מנחם התוועדויות כרך ב, חלק ראשון עמ' 161)

[כ"ק אדמו"ר ציוה לנגן הניגון הספרדי "מפי א" ל יבורך ישראל", ואחר כך ציוה לנגן הניגון "אני מאמין"].

* * *

ד. [.] בהמשך למדובר לעיל אודות "ופרצת", הנה כאשר מדברים על זה עם בעלי-עסקים, שואלים הם, שלכאורה הרי זו סתירה מיניה וביה: מחד גיסא - הרי הוא סוחר שצריך לעסוק

שמים חוץ מיראת שמים", ועל-ידי זה פועל אצל הקב"ה להיות "אני פורע", "מידו . . הגדושה", כפי שהוא יכול, שהרי הממנו יבצר?!

ובפשטות - שמתבטלים כל ההעלמות וההסתרים, ונעשית הרחבה באופן של "ופרצת", לא רק לשלם את ההלוואות שבעבר, אלא לפעול "ופרצת" גם לגבי ה"ופרצת" שלפני זה, דכיון שב"ופרצת" הראשון זכרו עדיין שיש "ימה וקדמה וצפונה ונגבה", אין זה מספיק עדיין, ועד שבאים ל"נחלה בלי מצרים", ללא צוות לגמרי, ועד למרחב העצמי.

כאשר מישהו בא ואומר שצריך להתנהג במדידה

והגבלה, בגלל העדר האמצעים כו', אזי אומרים לו,

שצריך להיות "ופרצת"!

ג. (וסיים כ"ק אדמו"ר):

במדינה זו אוהבים שמדברים "צום פוינט" [=לנקודה]...

ובכן: נקודת העניין היא - שכל אחד צריך לקבל על עצמו עניין "ופרצת" בעבודתו בלימוד התורה ובקיום המצוות, אף-על-פי שנדמה לו שאין לו מספיק זמן ללמוד בריבוי כל כך, ואין לו ממון ליתן צדקה בריבוי כל כך, ועל דרך זה בנוגע להידור בקיום שאר המצוות,

ואז, "לוו עלי . . ואני פורע" - שהקב"ה ממציא לו זמן, ממון וכוחות, שיוכל לפרוע את הלוואותיו מן העבר, ולהעמיד את עצמו באופן חדש מכאן ולהבא.

ומן הפרט אל הכלל - שגם בעניינים הכלליים ובמוסדות הכלליים תהיה ההנהגה באופן של "ופרצת" בנוגע לפנימיות העניינים, ועל-ידי זה יפעלו את עניין "ופרצת" עד למטה מטה, ועד למרחב העצמי, בגשמיות וברוחניות גם יחד.²³

23) כ"ק אדמו"ר אמר, שישנו כאן מישהו משבט זבולון שצריך לפעול אצלו "ופרצת", ופנה לא' האורחים, באמרו, שיש לו עבודה קשה עם התלמוד-תורה וישיבה קטנה שבמקומו, וזורה לו לומר "לאחים" עבור המדינה כולה, ועבור כל

במסחר על-פי תורה, תוך כדי זהירות מכמה וכמה עניינים, וביחד עם זה, דורשים ממנו שכאשר מדובר אודות ישיבה על טהרת הקודש לנערים או בית לימוד על טהרת הקודש לנערות - ישכה על כל החשבונות, ולא ישאל מה מצבו הכספי ב"מזומן", ומה עם ההבטחות שקיבל על עצמו וכו', אלא יתנהג באופן של "ופרצת"?

על כך אומרים לו: הן אמת שהנהגה ד"נחלה בלי מצרים" תהיה רק לעתיד לבוא, אבל, עניין "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" - שמבחינת ("ער קלייבט זיך פאָנאַנדער") בין "ימה" ל"קדמה" ובין "צפונה" ל"נגבה", אלא שבזה גופא הנהגתו היא באופן של "ופרצת" - יכולים לדרוש גם בזמן הזה.

ה. ועל דרך שמצינו לעתיד לבוא שני עניינים הפכיים:

המשפחה, ושיפעל שם "ופרצת".

(כשמזונו לו בכוסית קטנה, אמר כ"ק אדמו"ר בבת-שחוק: זהו "ימה וקדמה" קטן. תנו לו "כוס" שיוכל לפעול "ופרצת" גדול!

כתיב²⁴ "פרזות תשב ירושלים", היינו, שהסדר שצריך להיות ב"ירושלים", יראה שלם²⁵, הוא באופן של "פרזות", עיר ללא הגבלה של חומה. וביחד עם זה, כתיב²⁶ "ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב", ולכאורה, כיון ש"אני אהיה לה . . חומת אש סביב", היינו, שסביב ירושלים תהיה חומה המגבילה - אם כן, כיצד יתקיים "פרזות תשב ירושלים", ללא הגבלה, בה בשעה שיש מסביב חומה!?

עניין זה נתבאר בארוכה בדרושי חסידות²⁷, ונקודת העניין בקיצור - בהקדים דיוק נוסף בפסוק "ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב":
בכל הנבואות מצינו הלשון "נאום ה'" וכיצא בזה בתחילת העניין או בסיומו וחומתו. ובנדון דידן, שתוכן הנבואה הוא "אני אהיה לה חומת אש" - הרי התיבות "נאום ה'" הוצרכו להיות בתחילת הפסוק או בסוף הפסוק, ולמה נאמרו באמצע הפסוק: "ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב"?

והביאור בזה - "שנאום הוי' בעצמו הוא יהיה חומת אש סביב"²⁸:
"נאום הוי'" - קאי על התורה, שהיא דבר אלקים, והיינו, תורה שבכתב, שבה נאמר "יודבר ה'" "ויאמר ה'", וכן תורה שבעל־פה, כולל גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, שהכול נאמר למשה מסיני²⁹ מפי ה'. ו"נאום ה'" - התורה - הוא יהיה "חומת אש סביב".

ומובן, שכאשר "נאום ה'", התורה, נעשה "חומת אש סביב" - אזי נעשה בגשמיות "פרזות תשב ירושלים", שירושלים תתפשט בכל ארץ־ישראל, וארץ־ישראל תתפשט בכל הארצות³⁰.

ו. ועל דרך זה בכל עניני תורה ומצוות:
כאשר יהודי מודד ומגביל את עצמו בהנהגה על־פי השולחן ערוך, היינו, שאינו בעל הבית על

עצמו לעשות כרצונו, אלא ככל דבר הוא מדוד ומוגבל ב"חומת אש סביב", שזהו "נאום ה'", דבר ה' שנאמר בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה - אזי פועל בכל עניניו הגשמיים שיהיו באופן של "פרזות תשב ירושלים", היינו, ששלימות היראה פועלת אצלו מצב של "פרזות", העדר ההגבלה, בעניניו הגשמיים.

ועל דרך זה בנוגע לכל מוסדות החינוך על טהרת הקודש,
- שזהו ה"מקדש מעט"³¹, ואמרו רז"ל³² "אין העולם מתקיים אלא בשביל הכל תינוקות של בית רבן", "אל תגעו במשיח³³ אלו תינוקות של בית רבן", שהם ה"משיח" שבכל דור, והם פועלים ביאת המשיח בכל דור ודור -

שכאשר הנהגת המוסדות היא על־פי ה"חומת אש" ד"נאום ה'" שהיא התורה, שכאשר מגיע ילד יהודי אסור לעזבו לנפשו, כיון שזהו עניין של פיקוח־נפש, שהרי מצד האוויר שבחוץ עלול הוא ליפול במקום בלתי־רצוי, אלא צריך להכניסו למוסד חינוך על טהרת הקודש, וכציווי התורה: "ואהבת לרעך כמוך"³⁴, היינו, כשם שלא תניה לילד שלך שיעזבוהו לנפשו ויתגלגל ויחפש מקום שיקבלוהו, אלא תכניסנו מיד למוסד חינוך על טהרת הקודש, כך עליך להתנהג עם בנו ובתו של "רעך", "כמוך".

הנה על־ידי הנהגה זו נעשה "פרזות תשב" - שמתבטלים כל ההגבלות, כי, כשם שהקב"ה נותן לו עבור הוצאת חינוך בניו ובנותיו לתלמוד תורה, כך נותן לו הקב"ה שיוכל לקיים את הציווי "ואהבת לרעך כמוך" בנוגע לחינוך כל בני ובנות ישראל שבסביבתו, שיתחנכו כרצון ה'.

ז. והנקודה הפנימית - "צום פוינט":
כל בעלי־הביתם השייכים לקו העבודה דזבולון - הנה בזמן הזה עיקר תפקידם הוא להשתרל להרבות מוסדות חינוך על טהרת הקודש, כל אחד

כמו שאר הנשיאים (שביניתם ושלאחריהם) מביאים כמה וכמה דעות ושיטות מ"מורה נבוכים" ומפרשים אותם, ולא זו בלבד אלא שהם מבססים ומייסדים על דברי המו"נ עניינים של תורת החסידות - ולדוגמא בלקוטי תורה בתחילתו פרשת פקודי ועוד בכמה נושאים שבהלכה...

בנושא זה כותב הרבי (ליקוטי שיחות כרך כו עמ' 39 הערה 119):

ראה ספר השיחות קיץ ה'ש"ת סוף עמוד 40 ואילך, דאדמו"ר הזקן למד עם הצמח צדק על דרך החסידות, ואשר לבד עצם הלימוד "אזי הסבא - אדמו"ר הזקן - כיוון בלימוד תיקון מוסיים". עיין שם.

וראה ספר החקירה להצמח צדק (סה, ב) ביאורים במורה נבוכים. ולהעיר מאור התורה חוקת (עמ' תשעו כרך ה עמ' א'תרכז). וראה היום יום יט סיון שהצמח צדק למד עם המהר"ש "ספרי מחקר . מורה נבוכים .. על־פי תורת החסידות". וראה ספר השיחות תורת שלום בתחילתו. חנוך לנער עמ' 28. וראה תורת שלום עמ' 244, דתלמידי המגיד כשבאו להרב המגיד "היו חדורים בידיעת המורה נבוכים" ("האבן זיי דורכגעטאן דעם מורה נבוכים"). ועיין שם הטעם, כי צריכה להיות ידיעה באלקות. וראה ספר השיחות תש"ב עמ' 4 ואילך.

"היה מקובל גדול"

בהתועדות פורים תשכ"ב (תורת מנחם תשכ"ב עמ' 207) נתן הרבי טעם לפשר לימודם המשותף של אדמו"ר הצמח צדק ואדמו"ר מהר"ש ומטרתו:

ידוע מה שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שהרמב"ם היה מקובל גדול, והסיבה לכך שנוהר ביותר שלא לגלות ענייני קבלה אפילו ברמז (בדומה למה שמצינו כמה רמזים בפירוש רש"י), הרי זה לפי שהיה אז זמן

מסוכן לגלות ענייני קבלה אפילו ברמז. - עד כאן לשון הרב - ויש לומר, שלכן הנה לאחרי שעברה הסכנה, מצינו שהצמח צדק למד עם אדמו"ר מהר"ש הספר מורה נבוכים על־פי קבלה וחסידות. דברים אלו מתאימים למסקנת הרבי (ליקוטי שיחות כרך כו עמ' 39):

וכאשר ישנה הקדמה הדרושה דלימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת חסידות חב"ד על־ידי אדמו"ר הזקן, אזי אפשר להפיק גם מספר מורה נבוכים את העניינים בידיעת ה' בהתאמה עם תורת החסידות, ואז מתגלה כיצד "משה אמת ותורתו אמת" הן בנגלה והן בנסתר.

גם בשיחת כ"ף מנחם אב תשל"ד (שיחות קודש תשל"ד כרך ב סוף עמ' 379) דיבר הרבי על ביאור הצמח צדק לדברי המורה נבוכים (ח"ג פי"ז וראה גם שם ח"ג פנ"א) לגבי השגחה פרטית, שאינה בסכלים ורשעים כי ההשגחה היא לפי הדבקות שבשכל; וראה גם ליקוטי שיחות כרך ח עמ' 278 - 281; 282, בביאור דעת הרמב"ם במו"נ שם.

האזהרה וה'רחיצה'

ברשימת היומן תרצ"ג (עמ' שכא) מובאים דברים שסיפר כ"ק אדמו"ר מהרי"צ ב"ט כסלו ונרשמו על־ידי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו:

האזהרה במשפחתנו [=בבית הרב] בלימוד החקירה היא עד עשרים שנה [והמודבר הוא על הספרים], עיקרים, כוזרי, מורה נבוכים.

אדמו"ר נ"ע למד בתחילה עיקרים, אחר כך כוזרי, ואחר כך מורה נבוכים.

הצמח צדק אמר לן [=בנו אדמו"ר] מהר"ש נ"ע: "בוא ונרחוץ את הרמב"ם" (כשהיה לומד עמו מורה נבוכים על דרך החסידות. מנחם מענדל [=הוספת הרבי נשיא דורנו]).

(24) זכרי' ב, ח.

(25) ראה תוד"ה הר - תענית טז, א (מב"ר פני"ו, יו"ד).

(26) שם, ט.

(27) ראה סה"מ תרע"ח ע' מו ואילך. תרצ"ט ס"ע 72 ואילך.

(28) אה"ת בשלח ע' תרפא.

(29) ראה לקו"ש חי"ט ע' 252. וש"נ.

(30) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ד פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג.

(31) יחזקאל יא, טז. וראה מגילה כט, א.

(32) שבת קיט, ב.

(33) דה"א טז, כב.

(34) קדושים יט, יח.

שלא כדעת הטועים לחלק בין אישיותו של הרמב"ם בספר היד לאישיותו בספר מורה נבוכים – רחמנא ליצלן מהאי דעתא לתאר את הרמב"ם ז"ל בתור "אישיות מופוצלת"!
ולגבי ספר מורה נבוכים עצמו אמר הרבי בשיחת י"ג ניסן תשל"ח (שם):

כאשר מתבוננים באישיותו של הרמב"ם מבינים שלא יתכן שאדם השלם כמותו יערוך "חיבור שאינו שלם", יגיהו ויפיצנו בכל מקום. ובהכרח, אפוא, שאותה שיטה שבספר המדע היא היסוד גם לספר מורה נבוכים וכן לאיך! ואכן, לא אחת התבטא הרבי בסגנון (ראה לדוגמא: שיחת ח"י תשרי תשמ"א – שיחות קודש תשמ"א כרך א' עמ' 158):
פסק דין מפורש בספר ה"ד החזקה של "מורה הנבוכים" בדורו ובשאר כל הדורות...
בשיחה מיוחדת (ליקוטי שיחות כרך כו עמ' 34) מתבטא הרבי בין השאר:

כמה עניינים בספר מורה נבוכים הם יסודות בידיעת ה' ונבואה, מלאכים ופירושי המקראות כו' אשר אינם מופנים דווקא לאחד מיוחד (אשר "הוא שלם בדתו ובמדותיו ועיין בחכמת הפילוסופים וידע ענייניהם כו' ונשאר במבוכה ובהלה") אלא לכל אחד.

ובפרט בספר מורה נבוכים הוא ספר של – וחלק מתורה, שעליה נאמר "התורה היא נצחית" (ראה גם שו"ת הרמ"א סימן ז' (הובא בליקוטי שיחות חלק כג עמ' 36 הערה 42) ושם נסמן). וזה נוגע ליהודים בכל הדורות עד שמצינו בכמה פוסקים שלמדים הלכות ממורה נבוכים, והרמ"א (וכן אדמו"ר הזקן במהדורה קמא שלו) פותחים את שולחן ערוך אורח חיים (סעיף הראשון שבסימן הראשון של חלק א' דשולחן ערוך) בעניינים שמקורם במורה נבוכים.
וראה צפנת פענח להרוגצ'ובי (בפרט בליקוט שעל המורה נבוכים) כמה סברות ודעות שבמורה נבוכים בנוגע להלכה. וראה גם ליקוטי שיחות כרך טז עמ' 529 בהערה.
להעיר שרבינו מקומות הובאו דבריו בספרי אדמו"ר הזקן, אור התורה להצמח צדק וכו' – ובציון המקור.

חיבה יתרה

בי"א ניסן תש"כ (אגרות קודש כרך יט עמ' רנט"רס) כתב הרב איגרת לפרופטור יהודה אבן שמואל, בתגובה על שיגורו כמתנה לרבי את שלושת הכרכים הראשונים של 'מורה נבוכים' בהוצאתו. הרבי כתב:

חיבה יתרה נודעת לרמב"ם ולספריו, בתוכם המורה נבוכים, מנשיאי חב"ד, החל מבעל התניא והשולחן ערוך המביאו את המורה נבוכים בכמה וכמה מקומות, ולא עוד אלא שהצמח צדק היה לו שיעור מיוחד במורה נבוכים עם בן זקוניו וממלא מקומו החביב עליו כנפשו, והיה מבארו – את המורה נבוכים – על-פי יסודות תורת החסידות והקבלה, כמזכיר מעלים אחדים שנשארו בכתב, וגם באו בדפוס ברישומות הצמח צדק על המורה נבוכים.

ציוויתי לשלוח לכבודו בחבילה בפני עצמה ספר החקירה לצמח צדק אשר רשימות האמורות באו שם בדפוס, נוסף על תורת התוארים של הרמב"ם שנתבארה בכמה מאמרי חסידות שעדיין בכתב הם [נוסף על המאמר בספר לקוטי תורה לרבנו הזקן, דיבור המתחיל אלה פקודי המשכן, ועמוד ג].
בראשית המכתב מקדים הרבי:

נתרשמתי ביחוד מהיגיעה שהשקיע כבודו בכרכים הנ"ל בתור מהדיר ומפרש, ובפרט ששמעתי כמה פעמים מו"ק מו"ר אדמו"ר כי [חיבה יתרה... – כנזכר למעלה].

ביאורים בחסידות מבוססים עליו

בשבת קודש פרשת תשא תשמ"ט (התוועדות תשמ"ט כרך ב' עמ' 69-370) התבטא הרבי: ועוד שכמה עניינים בספר זה – מורה נבוכים – נתבארו על-ידי הצמח צדק בתורת החסידות, שמעתיק לשונו ומבאר דבריו על-פי תורת החסידות...
מפורש יותר מופיעים הדברים בהתוועדות י"ג ניסן תשל"ח (שיחות קודש שם):
ובמיוחד כשרואים שאדמו"ר הזקן, הצמח צדק,

"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" יבואו לקיום היעוד³⁵ "יעלה הפורץ לפנינו", דא מלכא משיחא, יבוא ויגאלנו ויביאנו ל"נחלה בלי מצרים" במרחב העצמי.

(ואמר כ"ק אדמו"ר):
עד שילחינו ניגון על "ופרצת" – יכריזו "ופרצת", ללא ניגון.

(ואחר כך אמר): נמצאים כאן יהודים שבאים מ"ימה וקדמה וצפונה ונגבה",
"ימה" (מערב) מס. פרנציסקו ולוס אנג'לס;
"וקדמה" (מזרח) – מאיטליא ומארץ-ישראל; "צפונה" – מקנדה; "ונגבה" – מדרום אמריקא,
ימשיכו כולם את עניין "ופרצת" בכל קצווי תבל, להיפטר מכל המדידות וההגבלות.

(מהתוועדות כ' מנחם-אב, ה'תשח"ו).
תורת מנחם כרך כג, עמ' 242-249, בלתי מוגה)

(35) ע"פ מיכה ב, יג. וראה אגרת בראשית ספס"ג. ב"ר פפ"ה, יד פרש"י שם.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות' ישירות הביתה באמצעות הדואר מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

חיים גם למשיח בן יוסף

המטמון שיתגלה לעתיד לבוא

...שיהיה "נוהג כצאן יוסף", ש"כנס משנות השובע . . כלכל את אחיו לפי מעשיהם, שנאמר לחם לפי הטף . . גמלם טובה", כי, "טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל", והיינו, שנתן מהלחם שהיה יכול להשתמש בו לעצמו, שלכן נקרא "לחמו", וכנ"ל . . אודות המסירת נפש של רבינו הזקן, שניתק את עצמו מהדביקות ד"מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ", כדי לעשות טובה ליהודי, ו"נתן מלחמו לדל" - לכל הדורות שלאחרי זה, עד ביאת משיח צדקנו, בעגלא רידן.

ואז יתגלה המטמון שהטמין יוסף - כדאיתא בגמרא "שלש מטמוניות הטמין יוסף במצרים (לאחרי ש"כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו והביאו למצרים שנאמר וילקט יוסף את כל הכסף גו")", אחת נתגלה כו' ואחת נתגלה כו' ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבוא", ונוסף על הביאור בזה בתורת החסידות, בתורה אור ובהדרושים שלאחרי זה, הרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו", שתהיה עשירות מופלגה כפשוטו ממש (לא רק "מדרש נאה", כלשון רש"י), שתתגלה לימות המשיח למטה מעשרה טפחים.

וההכנה לזה - כאשר "ושמרו דרך הוי", בדרך שסלל לנו (=כ"ק אדמו"ר הרי"צ) על-ידי המסירת נפש בעניין החינוך על טהרת הקודש, ובאופן שהחריד את כל קצווי תבל, שגם שם תומשך ההשפעה מ"יוסף" ש"הוא המשביר לכל עם הארץ", בכל מקום שהם.

ועל-ידי זה זוכים לגאולה האמיתית והשלימה - על-ידי משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, - כדאיתא בספרים שלאחרי הייסורים שכבר עברו, אזי נעשה העניין ד"חיים שאל ממך נתתה לו" גם אצל משיח בן יוסף -

והיינו, שתמורת "פרצת גדריה וארוה כל עוברי דרך" - "עלה הפורץ לפניהם", משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, ואז יקויים "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" בגלוי, למטה מעשרה טפחים, לעיני כל בשר.

(משיחת י"ג תמוז ה'תש"ט. תורת מנחם כרך כו, עמ' 122)

שלש בחינות בגאולה: משה, יוסף ודוד

המעלה דסעודה שלישיית לגבי "מעלי דשבתא" ו"יומא דשבתא" היא - להיותה בחינת "רעוא דרעוין", שהוא עניין גילוי פנימיות עתיק שיתגלה לעתיד.

וכידוע שבחינת חיצונית עתיק ישנו גם עתה, ואילו פנימיות עתיק יתגלה על-ידי משיח, ומעין זה ישנו גם בסעודה שלישיית דשבת, בחינת "רעוא דרעוין".

וזהו שאומרים בתפילת מנחה דיום השבת "ואני תפילתי גו' עת רצון", שזהו זמן של עת רצון, שבו נהפכים כ"ד בתי דינים (שישנם בדרך כלל בשעת תפילת המנחה), שזהו מצד גילוי פנימיות עתיק.

וזהו שאומרים במנחת שבת ג' פסוקי "צדקתך", כנגד משה יוסף ודוד, שגם הם שייכים לגאולה העתידה: משה - גואל ראשון וגואל אחרון, דוד - "ועבדי דוד מלך עליהם", ובאמצע - יוסף.

(תורת מנחם כרך ל, עמ' 257)

ספר "מורה נבוכים" להרמב"ם

חיבה יתרה לרמב"ם מנשיאי חב"ד שלמדו את ספר מורה נבוכים ופירשוהו לאור החסידות • מופרכת השיטה למצוא ניגודים באישיות של הרמב"ם! • ומה הסיבה ללימוד המשותף של רבותינו נשיאינו בספר מורה נבוכים — על דרך החסידות והקבלה? • רשימה ראשונה לקראת יום הילולת הרמב"ם בכ' בטבת

במהדורה של כ[בודן].

ספר ה'מורה' עורר סערה רבתי בעולם היהודי. התייחסות מעניינת לכך בליקוטי שיחות (כרך כו עמ' 34 הערה 84):

וכידוע שהמחלוקת וההתנגדות היו נגד ב' הספרים (ספר המודע שביד ומורה נבוכים) בחדא מחתא.

וביתר פירוט התבטא הרבי בשיחת י"ג ניסן תשל"ח (שיחות קודש תשל"ח כרך ב, עמ' 173):

כאשר שרפו, רחמנא ליצלן, את הספר מורה נבוכים - שרפו יחד עמו את ספר המודע שבי"ד החזקה - ולאחר מכן היתה תשובה הכי גדולה, איגרת הרמב"ן (ו, ג) עם עוד כמה עניינים שאין כאן המקום להאריך בהם...

מורה הנבוכים - בנגלה ובנסתר

בשנת תשמ"ה (התועודיות תשמ"ה כרך ב' עמ' 1028) התבטא הרבי, וכך בעוד הזרמנויות:

שם הספר במקורו הוא "מורה הנבוכים". על כך מציין הרבי (לקוטי שיחות כרך כו, עמ' 27 הערה 19):

כן הוא בפתחת הרמב"ם למורה נבוכים קרוב לתחלתה (בהעתקות שלפנינו) "ולזה נקרא המאמר הזה מורה הנבוכים" וכן הוא בהוצאת קאפח, ועוד. וכן נקרא בכמה ראשונים. אבל בכמה מקומות רגיל הראשי"תבות "מורה נבוכים".

ובהדרן על הרמב"ם משנת תשל"ה צויין:

כן הובא (ראשי תיבות זה "מו"נ") בכל מקום. ובפתחת הרמב"ם למו"נ קרוב לתחלתה "מורה הנבוכים". וכן נקרא בכמה ראשונים. וכן הוא בכמה אחרוני המעתיקים (ראה העתקת קאפח).

במכתב מעניין למהדיר רמב"ם בימינו (אגרות קודש כרך יט עמ' רס) מציין הרבי:

נהייתי לראות שאף שבהעתק המדוייק צריך שם הספר להיות "מורה הנבוכים", בה"א הידיעה, כמו שהובא כמה פעמים גם בדברי המעתיק אבן תיבון, הרי נתקבל בעם"ישראל לכתוב בלא הא, וכן הוא גם על המעטפה (=עטיפה) ובכותרת העמודים